

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/154873,Wladyslaw-Szpilman-inwigilowany-przez-komunistyczna-bezpieke.html>
23.04.2024, 12:28

Władysław Szpilman inwigilowany przez komunistyczną bezpiekę

Data publikacji 23.11.2021

Władysław Szpilman i Michał Białkowski znajdowali się wśród postaci „rozpracowywanych przez ograny bezpieczeństwa PRL”. Katalog takich osób został właśnie uzupełniony przez Biuro Lustracyjne IPN. Natomiast Stanisław Krzykała został wpisany do katalogu „funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa PRL” oraz do katalogu nomenklatury partyjnej. Poniżej publikujemy wybrane wątki biograficzne tych trzech postaci, opracowane na podstawie materiałów zgromadzonych w Archiwum IPN. Załączamy też zdjęcia wspomnianych osób oraz linki do całych wpisów w katalogach.

Władysław Szpilman

Ur. w 1911 r. w Sosnowcu, zm. w 2000 r. – polski pianista, kompozytor żydowskiego pochodzenia, autor wielu piosenek, bohater słynnego filmu Romana Polańskiego. Przed II wojną światową był pianistą w Polskim Radiu. Przeżył Zagładę dzięki ucieczce z getta warszawskiego i pomocy wielu osób. Po wojnie kierował Redakcją Muzyczną Polskiego Radia. Po raz pierwszy był inwigilowany przez komunistyczną tajną policję polityczną UB już pod koniec lat 40. wskutek donosów agentury informującej o jego „wrogich wypowiedziach”, rzekomej niegospodarności i spekulacjach w Polskim Radiu oraz o kontaktach zagranicznych, a następnie w

związku z jego opiniami na temat wojny izraelsko-arabskiej w 1967 r. (tzw. wojna sześciodniowa), w których krytykował stanowisko władz PRL wobec tego konfliktu oraz z uznaniem mówił o sukcesach armii izraelskiej. W związku z tym w 1969 r. otrzymał zastrzeżenie wyjazdów zagranicznych, kolejne zaś w 1976 r. z powodu kontaktów z osobami współpracującymi z Radiem Wolna Europa.

<https://katalog.bip.ipn.gov.pl/informacje/661417>

Michał Białkowski

Ur. w 1893 r. w Dąbrowie Tarnowskiej, zm. w 1959 r. – walczył w Legionach Polskich, internowany w Szczypiornie w związku z kryzysem przysięgowym w 1917 r., a następnie wcielony do armii austriackiej. Do polskiej armii powraca w 1918 r., uczestniczy m.in. w wojnie polsko-bolszewickiej. We wrześniu 1939 r. pułkownik w Armii „Poznań”, w tym szef sztabu Grupy Operacyjnej gen. Knoll-Kownackiego, bierze udział w obronie Warszawy, po kapitulacji w niemieckiej niewoli do 1945 r. Następnie przebywa na Zachodzie, pełni służbę w II Korpusie Polskim. Odznaczony Orderem Virtuti Militari i czterokrotnie Krzyżem Walecznych. Powrócił do kraju w 1947 roku i zamieszkał w Krakowie. Od razu został poddany inwigilacji przez Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Krakowie. Następnie inwigilowany w ramach Sprawy Agenturalnego Rozpracowania krypt.

„Cezary”/„Pułkownicy”, dot. tzw. V Zarządu WiN, prowokacyjnej organizacji założonej przez Departament III MBP w celu neutralizacji i likwidacji resztek opozycji AK-owskiej, WiN-owskiej i związanej z powracającymi do Polski przedstawicielami emigracji wojskowej z Europy Zachodniej. Kontrolowany operacyjnie przez agenta MBP ps. „Maciej” – Stefana Sieńko. Aresztowany w 1952 roku i skazany wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Krakowie w 1953 r. w procesie tzw. „V zarządu WiN” na 15 lat więzienia. Zwolniony warunkowo z więzienia w 1955 r. ze względu na stan zdrowia.

<https://katalog.bip.ipn.gov.pl/informacje/665062>

Stanisław Krzykała

Ur. w 1909 r. w Lublinie, zm. 1976 r. - absolwent Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, aktywny działacz komunistyczny w latach 30., skazany na karę więzienia za działalność komunistyczną w 1937 r. Od sierpnia 1944 r. funkcjonariusz organów bezpieczeństwa komunistycznego państwa, etatowy pracownik Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Lublinie na stanowisku Kierownika Wydziału Personalnego. Następnie wiceprezydent i

prezydent Lublina, wykładowca podstaw marksizmu-leninizmu, pracownik naukowy, dziekan i prorektor, dyrektor Instytutu Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Należał do PPR, w tym był zastępcą Sekretarza Komitetu Miejskiego w Lublinie, a później w PZPR, w tym był członkiem Komitetu Uczelnianego PZPR przy UMCS w Lublinie, pełnił również szereg innych funkcji publicznych. Postać budząca wiele emocji (także wśród badaczy), posiada hasło w Wikipedii.

<https://katalog.bip.ipn.gov.pl/informacje/661251?katalog=4>

<https://katalog.bip.ipn.gov.pl/informacje/661251?katalog=5>

Biuro Lustracyjne, realizując ustawowe zobowiązania nałożone na Instytut Pamięci Narodowej, systematycznie uzupełnia spis osób pełniących funkcje publiczne oraz katalogi: „osób rozpracowywanych przez organy bezpieczeństwa PRL”, „osób zajmujących kierownicze stanowiska partyjne i państwowe PRL” oraz „funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa PRL”.

23 listopada 2021 r., łącznie w 3 katalogach tematycznych i wykazie osób pełniących funkcje publiczne, przygotowano 1172 publikacje (w tym 1064 nowe rekordy i 108 modyfikacji).

Dotychczas w katalogach zostały zamieszczone informacje o 17510 osobach „rozpracowywanych” przez organa bezpieczeństwa PRL, o 103558 funkcjonariuszach organów bezpieczeństwa państwa komunistycznego oraz o 32100 osobach na kierowniczych stanowiskach partyjnych i państwowych PRL. Wykaz dotyczący pełniących obecnie funkcje publiczne zawiera informacje o 5240 osobach.